

اصول بنیادین اداره سازمان‌های غیردولتی

ماندگاری و رشد سازمان‌های غیردولتی

چگونه می‌توان یک سازمان غیردولتی را به سرانجام رساند؟

حمید نظری تاج‌آبادی

سرشناسه:

نظری تاج آبادی، حمید، ۱۳۳۰-

عنوان و نام پدیدآور:

اصول بنیادین اداره سازمان‌های غیردولتی: ماندگاری و رشد سازمان‌های غیردولتی چگونه می‌توان یک سازمان غیردولتی را به سرانجام رساند؟/ حمید نظری تاج آبادی.

مشخصات نشر:

تهران: صمدیه، ۱۳۹۹.

مشخصات ظاهری:

۲۳۹ ص.: مصور، جدول، نمودار؛ ۲۱×۱۴ س.م.

شابک:

۹۷۸-۶۰۰-۸۴۴۲-۴۱-۷

وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا

یادداشت:

کتابنامه: ص. ۲۳۹.

یادداشت:

نمایه.

عنوان دیگر:

ماندگاری و رشد سازمان‌های غیردولتی چگونه می‌توان یک سازمان غیردولتی را به سرانجام رساند؟.

موضوع:

سازمان‌های غیردولتی

موضوع:

Non-governmental organizations

موضوع:

سازمان‌های غیردولتی -- مدیریت

موضوع:

Non-governmental organizations -- Management

رده‌بندی کنگره:

J ۴۸۲

رده‌بندی دیویی:

۳۱۰/۲

شماره کتابشناسی ملی:

۶۱۰۰۰۰۰۰

انستیتوات
صمدیه

اصول بنیادین اداره سازمان‌های غیردولتی

ماندگاری و رشد سازمان‌های غیردولتی

چگونه می‌توان یک سازمان غیردولتی را به سرانجام رساند؟

• نویسنده: حمید نظری تاج‌آبادی

• طراح جلد: ۴ میخ (احسان اصفهانیان)

• شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

• چاپ اول: ۱۳۹۹

• قیمت: ۴۰۰۰۰ تومان

• چاپ و صحافی: کامیاب

• ناشر: صمدیه

• مدیر نشر: لطف‌الله میثمی

• نشانی: تهران، میدان توحید، نصرت غربی، شماره ۲۴، طبقه سوم

کدپستی ۱۴۵۷۸۳۷۴۵۴، صندوق پستی ۱۳۴۴۵/۸۹۵ تلفاکس: ۶۶۹۳۶۵۷۵

فهرست

۱۱	انالیزه نگارش این راهنما
۱۵	مقدمه
۲۱	فصل اول: سازمان غیردولتی در یک نمای کلی
۳۵	فصل دوم: بیانیه‌های دیدگاه مأموریت سازمان غیردولتی
۴۳	فصل سوم: عناصر شناسایی سازمان غیردولتی
۴۹	فصل چهارم: ایجاد سازمان غیردولتی
۵۷	فصل پنجم: رهبری و مدیریت در سازمان غیردولتی
۷۱	فصل ششم: مشارکت با سایرین و استفاده از کار داوطلب در سازمان غیردولتی
۷۹	فصل هفتم: چالش‌ها و فرصت‌ها در پیش روی سازمان غیردولتی
۹۳	فصل هشتم: ظرفیت در سازمان غیردولتی
۱۱۵	فصل نهم: ارتباطات در سازمان غیردولتی
۱۲۷	فصل دهم: پاسخگو بودن سازمان غیردولتی
۱۳۷	فصل یازدهم: مسئولیت اجتماعی سازمان غیردولتی
۱۵۱	فصل دوازدهم: مطالبه‌گری سازمان غیردولتی
۱۶۳	فصل سیزدهم: تاب‌آوری سازمانی
۱۷۳	فصل چهاردهم: شبکه‌سازی و کار درون شبکه در سازمان‌های غیردولتی
	فصل پانزدهم: چگونه سازمان‌های غیردولتی و مردم نهاد می‌توانند با سازمان
۱۸۷	ملل متحد کار کنند؟

مقدمه

در ایران برای سازمان غیردولتی معادل سازمان «مردم‌نهاد» به کار گرفته می‌شود. نام انحصاری «سمن» را در مقابل (NGO)^۱ برای آن برگزیده‌اند. اما نگارنده ترجیح می‌دهد در نوشتار خود از همان نام کامل «سازمان غیردولتی» یا «سازمان مردم‌نهاد» استفاده کند.

نخست باید این پرسش را مطرح کرد که نحوه شکل‌گیری یک سازمان غیردولتی چه تأثیری در روند توسعه آن دارد؟

در بسیاری از کشورها، از جمله در کشور ما، دو روش برای فعالیت سازمان‌های غیردولتی - به جز خیریه‌های سنتی با انگیزه‌های مذهبی - وجود دارد.

یکی از روش‌های فراگیر آن است که فردی یکی از افراد خانواده‌اش به بیماری صعب‌العلاج مبتلاست، در روند معالجه به افراد دیگری برخورد می‌کند که آنان نیز مشکل مشابهی دارند و در گرماگرم تلاش برای معالجه فرد، خانواده به یک شور مشترک و به دنبال آن، نیاز مشترک رسیده پس از مدتی بر آن می‌شوند که این شور و عشق خود را به عنوان مولف حرکتی جدید که بدون شک انسان‌دوستانه است سازماندهی کنند. در فرهنگ سازمان‌های غیردولتی به این اتفاق «تشکل از پایین به بالا»^۲ نام می‌دهند. این

1. Non-Governmental Organization (NGO)

2. Bottom Up

تشکل‌ها عنصر شور و عشق را که شالوده است، به عنوان یک ویژگی اصلی بلندمدت با خود دارند. این ویژگی می‌تواند هم در مراحل سازماندهی سازمان نوین نقش مثبت ایفا کرده و مانند یک موتور پیش‌رونده عمل کند، و هم در قدم‌های بعدی تأثیرات منفی از خود به جای بگذارد. در بسیاری از موارد، این شور و عشق هنگامی که سازمان به کارمند، مدیر و رویه‌های اداری و مالی و بوروکراسی نیاز دارد، کمی رنگ می‌بازد. دیگر هیأت امنای سازمان که شور اصلی را داشته‌اند نمی‌توانند همان مدیران اجرایی باشند. مدیر و کارمندانی برگزینند که برای گذران زندگی خود استخدام شده‌اند. شور آنها در سازمان گاه این فرصت را به آنان نمی‌دهد که دیدگاه خود را به صورت نوشتاری کوتاه و تک‌جمله‌ای و قابل درک برای همه درآورند که به مثابه «بیانیه دیدگاه»^۱ گفته می‌شود. در نتیجه هنوز نتوانسته‌اند چرایی وجود خود را به دیگران و به خصوص به کارمندان، مدیران و ذینفعان خود توضیح دهند. این که بود بعدها آثار منفی خود را نشان می‌دهد. این شور و عشق اولیه که همیشه مورد ستایش هم است، در بسیاری از موارد همانند پيله‌ای سازمان را از واقعیات، راسخونی و خارج از خود جدا نگه می‌دارد. حس تعلق^۲ که در روند تشکل سازمان‌های غیردولتی و بعدها در اجرای طرح‌های توسعه‌ای، یک پدیده مثبت بوده و به روی رانش به جلوی آن به شمار می‌آید، به بستن راه‌های مشارکت و همکاری و عدم پذیرش الگوها و رویکردهای جدید می‌انجامد. آنها اصالت را، در حفظ حلقه اولیه و عدم پذیرش «عنصر خارجی» می‌دانند.

روش دیگر برای ایجاد سازمان غیردولتی آن است که فردی، به عنوان متخصص، آگاه و متأثر از محیط پیرامون خود و مشکلات توسعه‌ای آن، احساس می‌کند که می‌تواند با یافتن همفکرانی در حوزه مورد نگرانی خود،

1. Vision Statement

2. Ownership

دست به کاری بزنند که «تغییر»^۱ نام دارد. از ابتدای کار «دیدگاه» است که حرف نخست را می زند. فرد و همفکرانش چرایی خود را این گونه توصیف می کنند که مثلاً نمی خواهند در خیابان های شهرشان و در نهایت کشورشان کودک کار و نیازمند ببینند. برای این کار سازمان باید قدم های اولیه قانونی را بردارد و با ثبت رسمی حضور خود را اعلام کند. سپس به ایجاد اداره دست بزنند. رویه ها و فناوری را به کار بگیرد و پس از آن، با ذینفعان خود ارتباط برقرار کند. این «تشکل بالا به پائین»^۲ نام دارد. از آن جهت که نهایی ترین کار، پرداختن به عناصری است که سازمان برای تغییر در آن به وجود آمده است. اینگونه سازمان ها در صورتی که از منابع مالی و انسانی کافی برخوردار باشند، با جدیت به رویه های مدیریتی پیشرفته و تکیه بر اصولی همچون شفافیت، فراآرپودر و مشارکت بهتر، می توانند به تاثیرگذاری یا همان تغییر مورد نظر خود برسند.

جدا از دو روش یادشده، سازمان های بین المللی معتبر که برای همکاری خود با سازمان های غیردولتی معیارها را در نظر می گیرند، حسب حوزه فعالیت خود، تعاریف متفاوتی را از سازمان غیردولتی ارائه می دهند. هرچند در نهایت معیارهای مشترکی را می توان از این تعاریف استخراج کرد. کمیساریای عالی ملل متحد برای پناهندگان^۳ چه رسمیت بارز سازمان غیردولتی را «غیرانتفاعی بودن، غیرتجاری بودن، غیردولتی بودن و ثبت قانونی» می داند. البته چنین سازمانی باید متعهد به اصل انسان دوستی باشد. با این وجود باید پذیرفت که بارزترین خصوصیت که توانایی یک سازمان غیردولتی را تعیین می کند، ظرفیت اداره کردن سازمان باشد. سازمان باید بتواند برنامه ریزی کرده و با جذب منابع مالی طرح های خود را به اجرا در آورد و پاسخگو باشد.

1. Change

2. Top to the Bottom

3. United Nations High Commissionair for refugees (UNHCR)